

**Vabariigi Valitsuse määruse „Häädemeeste valla ja Tahkuranna valla osas
haldusterritoriaalse korralduse ja Vabariigi Valitsuse 3. aprilli 1995. a määruse nr 159
„Eesti territooriumi haldusüksuste nimistu kinnitamine“ muutmise“ eelnõu seletuskiri**

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Vabariigi Valitsuse määruse „Häädemeeste valla ja Tahkuranna valla osas haldusterritoriaalse korralduse ja Vabariigi Valitsuse 3. aprilli 1995. a määruse nr 159 „Eesti territooriumi haldusüksuste nimistu kinnitamine“ muutmise“ eelnõu (edaspidi *eelnõu*) eesmärgiks on Eesti haldusterritoriaalse korralduse muutmise uue haldusüksuse moodustamisel kohaliku omavalitsuse üksuste (edaspidi ka *omavalitsus*) volikogude algatusel. Eelnõu toetub omavalitsuste initsiatiivile algatada omaalgatuslikult omavalitsuste ühinemine moodustamaks tugevam, võimekam ja jätkusuutlikum omavalitsusüksus.

Eestis on hetkel 15 maakonda ning 213 omavalitsust, mis jagunevad 183 vallaks ja 30 linnaks. Eelnõuga muudetakse haldusterritoriaalset korraldust Pärnu maakonnas, mille tulemusena moodustub kolme Pärnu maakonda kuuluva omavalitsusüksuse ühinemise teel üks uus omavalitsusüksus. Hetkel kuulub Pärnu maakonda 17 valda ja 2 linna, pärast käesoleva määruse kohase haldusterritoriaalse korralduse muutmist maakonda väheneb valdade arv ühe võrra. Omavalitsuste koguarv Eestis väheneb käesoleva muudatuse tulemusena ühe omavalitsuse võrra 212-le, kokku 182 valda ja 30 linna^{1,2}.

Ühinevad omavalitsused on:

- 1) Häädemeeste vald (pindala 390 km² ja rahvaarv 2548),
- 2) Tahkuranna vald (pindala 103 km² ja rahvaarv 2434).

Eelnõuga rahuldatakse Häädemeeste valla ja Tahkuranna valla esitatud taotlused haldusterritoriaalse korralduse muutmiseks ning moodustatakse nimetatud valdade ühinemise teel uus valla nimega haldusüksus nimega **Häädemeeste** vald (kogupindala 493 km² ja rahvaarv 4982³).

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Rahandusministeeriumi regionaalhalduse osakonna nõunik Ave Viks (e-post ave.viks@rahandusministeerium.ee; tel 611 3079), seletuskirja koostamises

¹ Arvestades vaid eelnõus esitatud ühinemist. Vabariigi Valitsuse 21.07.2016 määruste nr 82 ja 83, 22.12.2015 määruste nr 151-153, 29.12.2016 määruste nr 168-174 ja 06.01.2017 määruste nr 3-5 jõustumisel väheneb omavalitsuste koguarv Eestis 41 omavalitsuse võrra 172-le, kokku 148 valda ja 24 linna. Arvestades Vabariigi Valitsuse istungile esitatud Antsla valla, Haanjamaa valla, Hiiumaa valla, Häädemeeste valla, Kanepi valla, Kastre valla, Kehtnakandi valla, Lahemaa valla, Lääneranna valla, Mulgi valla, Märjamaa valla, Paide linna, Põhja-Pärnumaa valla, Põhjaranniku valla, Pärnu linna, Saarde valla, Tori valla ja Vastseliina valla moodustamise eelnõusid väheneb omavalitsuste koguarv veel 34 omavalitsuse võrra 138-le, kokku 116 valda ja 22 linna.

² Kuna taotletud haldusterritoriaalse korralduse muudatus jõustub 15. oktoobri 2017 toimuva korraliste kohaliku omavalitsuse volikogu valimiste käigus koos teiste haldusreformi käigus läbiviidatavate ühinemistega, siis muutub omavalitsuste koguarv ning valdade ja linnade arv veelgi.

³ Elanike arv rahvastikuregistri andmetel 1.01.2017 seisuga.

osalesid regionaalarengu osakonna õigusnõunik Olivia Taluste (e-post olivia.taluste@rahandusministeerium.ee; tel 611 3092) ja regionaalhalduse osakonna nõunik Kaie Kungas (e-post kaie.kyngas@rahandusministeerium.ee; tel 611 3080).

Eelnõu õiguslikku kvaliteeti kontrollis Rahandusministeeriumi õigusosakonna jurist Heili Jaamu (e-post heili.jaamu@fin.ee; tel 611 3645). Eelnõu on keeleliselt toimetanud Rahandusministeeriumi õigusosakonna keeleteimetaja Sirje Lilover (e-post sirje.lilover@fin.ee; tel 611 3638).

1.3. Märkused

Eelnõu ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõuga ega Euroopa Liidu õiguse rakendamisega.

Eelnõu on seotud Eesti Keskerakonna, Sotsiaaldemokraatliku Erakonna ning Isamaa ja Res Publica Liidu valitsusliidu aluspõhimõtete 2016-2019. aasta 8. peatüki eesmärgiga „Kohalike omavalitsuste otsustusõiguse ja vastutuse suurendamiseks ühiskonnaelu juhtimisel ja korraldamisel viime ellu haldusreformi“.

Moodustatav omavalitsusüksus ei vasta haldusreformi seaduse §-s 3 sätestatud omavalitsusüksuse miinimumsuuruse kriteeriumile.

Eelnõuga muudetakse Vabariigi Valitsuse 3. aprilli 1995. a määruse nr 159 „Eesti territooriumi haldusüksuste nimistu kinnitamine“ kehtivat redaktsiooni, avaldamismärkega RT I, 29.08.2014, 16, Pärnu maakonda käsitlevas osas.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb neljast paragrahvist, millega muudetakse haldusterritoriaalset korraldust, määratakse uuele haldusüksusele nimi ja piirid ning korraldatakse piiride kandmine riigi maakatastri kaardile. Eelnõuga muudetakse ka Vabariigi Valitsuse 3. aprilli 1995. a määrust nr 159 „Eesti territooriumi haldusüksuste nimistu kinnitamine“ Pärnu maakonda puudutavas osas. Eelnõus sätestatakse haldusterritoriaalse korralduse muutmise jõustumise aeg.

Ülevaade ühinemismenetlusest ja läbirääkimistest

Ühinemisläbirääkimiste taust ja asjaolud

Saarde Vallavolikogu tegi ettepaneku (03. veebruaril 2016 nr 2) Häädemeeste Vallavolikogule, Tahkuranna Vallavolikogule ja Surju Vallavolikogule algatada haldusterritoriaalse korralduse muutmise ja ühinemisläbirääkimised. Häädemeeste Vallavolikogu (10. märtsil 2016 nr 24), Tahkuranna Vallavolikogu (30. märtsil 2016 nr 16) ja Surju Vallavolikogu (23. märtsil 2016 nr 11) otsustasid ühinemisläbirääkimiste algatamisega nõustuda ning ühinemisläbirääkimisi pidama hakata.

Saarde Vallavolikogu otsustas (07.12.2016 otsus nr 36) jätta ühinemislepingu ja selle lisad kinnitamata ning lõpetada ühinemisläbirääkimised.

Häädemeeste, Surju ja Tahkuranna jätkasid seadusele tuginedes kolme valla ühinemisläbirääkimisi, muutes vastavalt lepingut ja selle lisasid. Surju Vallavolikogu otsustas

(29.12.2016 otsus nr 40) jätta ühinemislepingu ja selle lisad kinnitamata. Läbirääkimiste lõppfaasis osalesid läbirääkimistel Häädemeeste vald ja Tahkuranna vald.

Ühinevad vallad märgivad, et ühinemise eesmärgiks on luua terviklik ja loogiliselt hästi toimiv, erinevate piirkondlike keskuste tasakaalustatud arengul põhinev, sotsiaalselt, majanduslikult ja territoriaalselt sidus omavalitsusüksus, mis võtab arvesse ajaloolist asustust, inimeste igapäevaliikumisi ja pikaajalisi kultuuritraditsioone. Loodavas kohaliku omavalitsuse üksuses puudub üks domineeriv keskus, ühinemise efekt saavutatakse läbi võrgustikupõhise kogukondade koostöö. Ühinemislepingus on kokku lepitud, et moodustuvast vallas tuleb:

- tagada kõigile elanikele kvaliteetsete ja mitmekesiste avalike teenuste osutamine lähtuvalt nende õigustatud vajadustest ja seejuures võimalikult kodulähedal.
- tagada tõhus juhtimine läbi kompetentse ja motiveeritud ametkonna ning laialdase võrgustikupõhise koostööpartnerluse nii siseriiklikul kui rahvusvahelisel tasandil.
- luua ettevõtlusele soodsam arenguruum piirkonnas uute töökohtade loomiseks ning maine ja konkurentsivõime kasvatamiseks.

Valdade ühinemise tulemusena elanike elamistingimused eeldatavalt paranevad, arvestades ühinemislepingus kavandatud meetmete ja investeringutega. Võimalik on paremini tasakaalustada külade ja piirkondade arengut, arvestades praeguse Tahkuranna valla ja Häädemeeste valla tugevusi – esimene tihedamalt asustatud linnalähedasem vald ja teine riigipiiri äärne ja suurte metsamassiivide ja rabamaastikega ala. Oluliseks teguriks on ühinemislepingus ette nähtud kogukondade kaasamine, mis seab veelgi tugevamalt esile elanike identiteedi seotuse koduküla ja kitsama kodulähedase piirkonnaga. Valdade ühinemisel luuakse eeldused senisest paremini toimivaks juhtimissüsteemiks, luues võimalused pädevatele spetsialistidele ametis jätkamiseks ja uute töötajate kaasamiseks kitsama spetsialiseerumise huvides elualadel, kus see osutub vajalikuks. Valla juhtorganite koosseis peab haarama liikmeid tasakaalustatult igast moodustuva uue valla kandist. Arvestades loodavate teeninduskeskuste paiknemisega senistes vallakeskustes on tagatud elanikele igapäevaselt vajalike avalike teenuste kättesaadavus kodu lähedal, sealjuures võimalusega sealsamas elektrooniliseks asjaajamiseks vallakeskusega koos asjatundliku juhendamise ja teeninduskeskuse töötajate poolt. Arvestades eelkõige ametnike spetsialiseerumise ja kvalifikatsiooni tõstmise võimalustega on loodud eeldused senisest paremaks haldussuutlikkuseks.

Senise statistika järgi on praeguses Tahkuranna vallas toimumas elanike arvu mõõdukas kasv, samas Häädemeeste valla näitajad on ligikaudu sarnases tempos langenud. Ühinemisel elanike arv vallas vähemalt stabiliseerub. Ühinemislepingus kavandatud meetmed, sealhulgas lasteaiaaialiste laste ja eakate elanike vajadustest lähtudes loovad eeldused elanike paigalejäämiseks ja juurdetulekuks lisaks meetmetele, mis seoses ettevõtlusega on suunatud uute töökohtade loomisele. Elanike paigalejäämine on seotud ka ühinevate valdade senise ühistranspordivõrgustiku säilimisega, see ei nõua olulisi ümberkorraldusi ja palju uusi ühendusi. Koostöös maakonna ühistranspordikeskusega saab sõidugraafikuid kohandada, et need sobiksid paremini ka teeninduskeskuste lahtiolekuajaga.

Valdade ühinemisel on võimalik paremini ära kasutada praeguse Tahkuranna valla linnalähedasem asend ja tööstusettevõtetele loodud sobiv keskkond ning praeguse Häädemeeste valla võimalused eelkõige loodusturismi ja puhkemajanduse alal. Mõju on peamiselt ettevõtjate koostöö ja teenuste ühisele arendamisele ja sellega seotud töökohtade loomisele. Moodustuvast vallas on rohkem võimalusi selliste ettevõtjatele oluliste tingimuste parandamiseks nagu kohalike teede olukord ja kiired internetiühendused.

Valdade ühinemisel luuakse ühtne haridusasutuste võrk, mille arendamiseks koostatakse strateegia. Aja jooksul ühtlustatakse lasteaiaeaalsete laste ja õpilaste võimalused hea hariduse saamiseks võimalikult kodu lähedal, tagades samas hariduslike huvide ja vajaduste arvestamise nii oma valla kui teiste omavalitsuste haridusasutustes. Samuti viiakse piisava aja jooksul samadele alustele haridustöötajate töötasustamine ja haridusasutuste majanduskulude arvestamine.

Moodustuva valla toimimise alusdokumendid (valla põhimäärus, arengukava jt), samuti uus sümboolika töötatakse välja ühinemislepingus sätestatud korras, mis tagab kohaliku omavalitsuse organisatsiooniliselt ühtse teeninduspiirkonnana toimimise, elanikele võimalikult suure hulga igapäevaste teenuste kättesaadavuse kohalikes teeninduskeskustes ning kõrge kvalifikatsiooniga erialaspetsialistide ja ametnike abi keerulisemate probleemide lahendamisel vallakeskuses.

Ühinemisleping ja selle lisad olid ühinevates omavalitsustes avalikul väljapaneku perioodil 07.10.2016 – 31.10.2016 valdade veebilehtedel ja vallamajas. Ühinemislepingule esitatud märkustega arvestamise õiend on lisatud ühinemislepingule.

Elanike arvamuse väljaselgitamise tulemused

Omavalitsuste elanike arvamus selgitati välja perioodil 21.-23.11.2016 omavalitsuste küsitluspunktidest samaaegselt. Küsitlus puudutas Saarde, Tahkuranna, Häädemeeste, Surju valla ühinemist). Elanike arvamuse väljaselgitamise tulemused on esitatud tabelis 1.

Tabel 1. Elanike arvamuse väljaselgitamise tulemused

	Hääleõiguslike elanike arv	Vastanuid	Osaluse %	JAH	%	EI	%
Häädemeeste	2217	195	8,8	59	30	136	70
Tahkuranna	2028	73	3,6	33	45,2	40	54,8

Allikas: Häädemeeste Vallavolikogu 8.12.16 otsus nr 91 „Elanike küsitluse tulemuste kinnitamine“ ja Tahkuranna Vallavolikogu 1.12.16 otsus nr 52 „Elanike küsitluse tulemuste kinnitamine“

Ühinevad vallad kinnitasid ühinemislepingu ja otsustasid haldusterritoriaalse korralduse muutmist taotleda 2. jaanuaril 2017 asjaomaste volikogu otsustega ning esitasid ühinemisdokumendid maavanemale samuti 2. jaanuaril 2017⁴. Pärnu maavanem edastas valdade ühinemisotsused koos ühinemislepingu ja selle lisadega 3. jaanuaril 2017 Rahandusministeeriumile.

Rahandusministeerium on omavalitsusüksuste esitatud haldusterritoriaalse korralduse muutmise taotlused koos lisadega läbi vaadanud ning toetab taotluses esitatud omavalitsuste haldusterritoriaalse korralduse ja sellega seotud piiride muutmist. Esitatud dokumendid on kooskõlas kehtivatest õigusaktidest tulenevate nõuetega.

⁴ Dokumendid on esitatud arvestades haldusreformi seaduse § 7 lõikes 4 maavanemale ühinemisdokumentatsiooni esitamise tähtpäeva (taotlus tuli esitada hiljemalt 1. jaanuariks 2017) ja haldusmenetluse seaduse § 33 lõiget 3 (säte näeb ette, et kui menetlustähtaaja lõpp ei lange tööpäevale, lõpeb tähtaeg esimesel tähtpäevale järgneval tööpäeval). Kuna 1. jaanuar 2017 oli pühapäev, siis esitati dokumendid maavanemale õigeaks tähtajaks.

Vabariigi Valitsuse nõustamiseks haldusreformi seaduse § 5 lõike 4 alusel moodustatud Lääne-Eesti piirkondlik komisjon arutas esitatud haldusterritoriaalse korralduse muutmisega seonduvat 4. jaanuari 2017 koosolekul ja leidis, et toetab nimetatud valdade ühinemist, kuna sellel on positiivne mõju haldusreformi eesmärkide täitmise suunas. Samas, kuna omavalitsus jääb alla miinimumsuuruse kriteeriumi, tuleb ühinevate omavalitsuste suhtes algatada haldusreformi seaduse § 9 lõike 2 alusel Vabariigi Valitsuse poolt uus ühinemine kriteeriumile vastavaks.

Eelnõu § 1 lõikega 1 muudetakse haldusterritoriaalset korraldust selliselt, et Häädemeeste valla ja Tahkuranna valla ühinemise teel moodustatakse uus kohaliku omavalitsuse üksus valla nimega: Häädemeeste vald.

Pärast ühinemist asub valla keskus Uulu külas. Tasakaalustatud ja kodanikule lähedaste otsustusprotsesside tagamiseks nähakse ette senistel vallakeskustel põhinev teeninduskeskuste süsteem. Teeninduskeskustes osutatakse neid teenuseid, mida on otstarbekas osutada elanikule ruumiliselt lähedal.

Nimetatud valdade volikogud otsustasid 2. jaanuaril 2017 tehtud ostustega taotleda haldusterritoriaalse korralduse muudatust ning kinnitasid ühinemislepingu.

Ühinevate omavalitsuste ühinemisdokumendid koos ühinemislepinguga on kättesaadavad järgmistelt linkidelt:

1. Häädemeeste valla dokumendid <http://delta.andmevara.ee/parnu/dokument/835050>.
2. Tahkuranna valla dokumendid <http://delta.andmevara.ee/parnu/dokument/835113>.

Eelnõu § 1 lõikega 2 määratakse uue moodustuva haldusüksuse nimeks „Häädemeeste vald“.

Kohanimenõukogu tunnistas 20. detsembri 2016 koosolekul Häädemeeste valla nime moodustuva haldusüksuse nimena sobivaks, kuna tegemist on ühinevate omavalitsuste ajaloolise kihelkonna nimega.

Eelnõu §-ga 2 määratakse uue haldusüksuse piir ning seatakse Maa-ametile ülesandeks korraldada uute piiride kandmine riigi maakatastri kaardile.

Eelnõu §-ga 3 muudetakse Vabariigi Valitsuse 3. aprilli 1995. a määrust nr 159 „Eesti territooriumi haldusüksuste nimistu kinnitamine“ jättes Pärnu maakonna valdade loetelust välja sõna „Tahkuranna“.

Eelnõu §-ga 4 sätestatakse eelnõu määrusena ja selle §-de 1 ja 3 jõustumise tähtpäev. Vastavalt Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse § 10 lõikele 1 jõustub Vabariigi Valitsuse määrus haldusterritoriaalse korralduse muutmise kohta Riigi Teatajas avaldamisele järgneval päeval, kuid §-d 1 ja 3, mille järgi moodustatakse Häädemeeste valla ja Tahkuranna valla ühinemisel Häädemeeste vald ja sellest tulenevalt muudetakse haldusüksuste nimistut, jõustuvad Häädemeeste Vallavolikogu valimistulemuste väljakuulutamise päeval.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Eelnõu määrusena vastuvõtmine omab sotsiaalset mõju, samuti mõju majandusele, elukeskkonnale, regionaalarengule ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele.

Haldusreformi eesmärgiks on:

- a) võimekus pakkuda inimestele paremaid avalikke teenuseid (so teenuseosutamise potentsiaali kasv) ja täita iseseisvalt neile seadusega pandud ülesandeid;
- b) tagada piirkondade konkurentsivõime kasv.

Haldusreformi eesmärk on seadusest tulenevalt toetada kohaliku omavalitsuse üksuste võimekuse kasvu kvaliteetsete avalike teenuste pakkumisel, piirkondade arengueelduste kasutamisel, konkurentsivõime suurendamisel ja ühtlasema piirkondliku arengu tagamisel.

Võimekus kvaliteetsete avalike teenuste pakkumisel

Ühinemine võimaldab suurendada või säilitada ühendvalla võimekust kvaliteetsete avalike teenuste pakkumisel.

Tartu Ülikooli RAKE poolt koostatud uuring „Era- ja avalike teenuste ruumilise paiknemise ja kättesaadavuse tagamisest ja teenuste käsitlemisest maakonnaplaneeringutes“ kohaselt on Häädemeeste ja Uulu täna II tasandi keskused. Vallakeskuse asukoht asub elanike loomuliku liikumise teel maakonnakeskusesse. Nii Häädemeeste kui Tahkuranna Vallavalitsuses toimib juba täna osaline spetsialiseerumine ning ühinemisega on võimalik saavutada haldussuutlikkuse edasine kasv.

Arvestades vallakeskuse paiknemist maakonnakeskuse lähitagamaal võib arvata, et arvestatavat osa avalikest teenustest (nt huviharidus) tarbitakse ka edaspidi pigem Pärnu linna baasil.

Ühinemise positiivne efekt on võimalik saavutada ühise haldusstruktuuri ülesehitamisega, ametnike spetsialiseerumisega, strateegilise juhtimistasandi loomisega ja sellest tulenevalt ametnikukesksete teenuste arendamisega.

Ühine tagab valla parema investeerimisvõime.

Võimekus piirkondade arengueelduste kasutamisel ja konkurentsivõime suurendamisel ning ühtlasema piirkondliku arengu tagamisel

Territoriaalse terviklikkuse seisukohast on Tahkuranna ja Häädmeeste valla ühinemine põhjendatud: seda toetab ajalooline taust, inimeste igapäevane liikumine, vald asub maakonnakeskusest tagamaale suunduva maanteel. Ka valla keskus paikneb selles võtmes soodsas asukohas. Ala moodustab rannaäärse suvituskohana tuntud Luitemaa puhke piirkonna (sh ka Romantiline Rannatee), mille arendamine ühe valla koosseisus on mõistlik ka turismi arengut silmas pidades.

Arvestades haldusreformi seaduse kriteeriume, eesmärkide ja territoriaalse terviklikkuse põhimõtet on Häädemeeste ja Tahkuranna valla ühinemisel üheks omavalitsusüksuseks positiivne mõju haldusreformi eesmärkide täitmisele järgmiste asjaolude lõikes⁵.

⁵ Alljärgnev hinnang tugineb eksperthinnangule on haldusreformi ettevalmistamiseks moodustatud Lääne-Eesti piirkondliku komisjoni poolt heaks kiidetud.

Ajalooline põhjendatus

Ajalooline taust toetab Hädemeeste ja Tahkuranna valla ühinemist. Moodustatav vald asub ajaloolisel Pärnumaal. Kihelkondlikult kuuluvuselt kuulus Hädemeeste vald ja osa Tahkuranna vallast (Uulu külast lõuna poole jääv piirkond) Hädemeeste kihelkonda. Osa Tahkuranna vallast asus Pärnu kihelkonnas. 1938. aasta vallareformi järgselt asusid tänase Hädemeeste valla aladel Orajõe, Laiksaare ja Hädemeeste vallad, Tahkuranna valla aladel asus Tahkuranna vald (see hõlmas ka ca ½ tänasest Surju vallast)

Vald hõlmab ajaloolise rannarahva asualad Pärnu linnast lõunas.

Mõju elanike elutingimustele

Siin tuleb arvestada ennekõike territoriaalselt loogikat ja/ või eripärasid avalike teenuste kättesaamisel ja inimeste suhtlemisel kohaliku omavalitsuse üksusega s.t ühinev KOV üksus peab lähtuma inimeste harjumuspärasest liikumissuundadest.

Moodustatav vald asub piki elanike loomulikku liikumissuunda VIA Baltica trassil ja seetõttu on selle moodustamine sellisel kujul igati loogiline. Valla keskuse asukoht Uulu külas lähtub samuti elanike loomulikust liikumissuunast maakonnakeskuse (ja Tartu Ülikooli RAKE uuringule „Era- ja avalike teenuste ruumilise paiknemise ja kättesaadavuse tagamisest ja teenuste käsitlemisest maakonnaplaneeringutes“ mõistes IV astme keskuse) Pärnu suunal. Hädemeeste alevikus säilib valla piirkondlik teeninduskeskus.

Kuigi Hädemeeste alevikus elab rohkem elanikke kui Uulu külas, on Uulu küla valitud valla keskuseks põhjusel, et Tahkuranna elanike jaoks asub Hädemeeste keskusena „selja taga“ , samas Uulu asub Hädemeeste elanike loomulikul liikumissuunal maakonnakeskusesse⁶.

Elanike ühtekuuluvustunne

Ühinemise mõju elanike kokkukuuluvustundele on eksperdi hinnangul positiivne, seda soodustab ka ajalooline kihelkondlik ja rannarahva taust.

Mõju avalike teenuste osutamise kvaliteedile

Vastavalt Tartu Ülikooli RAKE uuringule „Era- ja avalike teenuste ruumilise paiknemise ja kättesaadavuse tagamisest ja teenuste käsitlemisest maakonnaplaneeringutes“ on Hädemeeste määratletud II tasandi keskusena Hädemeeste alevik ja Uulu küla.

Ühineva valla väljakutseks saab olema kahe keskusega (Hädemeeste, Uulu) võrgustikupõhise valla välja arendamine ning II astme teenuste tagamine mõlemas keskus. Täna suudavad mõlemad keskused tagada II taseme teenuskeskuse olulised teenused.

Arvestades asukohta Pärnu lähitagamaal (lähivööndis) on valdava osa Tahkuranna ja ka Hädemeeste elanike jaoks kvaliteetteenuste tarbimise kohaks ka edaspidi Pärnu linn ning ühinemisleping tagab selles osas võimaluse kasutada ka edaspidi Pärnu linna teenuseid (nt huviharidus)

⁶ Statistikaameti (2014) „Toimepiirkondade määramine“, „Tartu Ülikooli regionaalse pendelrände kordusuuring“ (2013), Haridus- ja Teadusministeeriumi õpilasrände positsioneerimine.

Mõju haldussuutlikkusele

Mõju haldussuutlikkusele väljendub valla elanike arvu soovitusliku suuruse täitmises ja sellest tingitud võimekuse tõusul tagada kõik vajalikud teenused mõlemas ühinenud valdades.

Mõlema valla haldusstruktuur on tüüpiline keskmise suurusega vallale iseloomulik. Osades valdkondades on toimunud spetsialiseerumine, kuid samas puuduvad valdkondade eest vastutavad juhid (osakonna juhatajate tase) Seega võimaldab ühinemisega kaasnev edasine ametnike spetsialiseerumine ja strateegilise juhtimise tasandi tugevdamine parandada haldussuutlikkust kogu ühineva valla kontekstis.

Ühinemise peamist positiivset mõju võibki näha eeskätt haldussuutlikkuse kasvus, strateegiliste juhtimistasandi moodustamises ning ametnike spetsialiseerumises.

Võrgustikupõhiselt toimivas vallas moodustatakse Häädemeeste teeninduskeskus. Vallakeskuses paiknevad eeskätt juhtivtöötajad: vallavanem, abivallavanemad, nõunikud, vallasekretär, pearaamatupidaja. Samas, olenevalt töö iseloomust ja töötaja elukohast, võib abivallavanema või nõuniku töökoht asuda ka mõnes teeninduskeskuses. Kummaski teeninduskeskuses täidab üks spetsialist ühtlasi keskuse juhi ülesandeid, igas on vähemalt üks maa- ja majandusspetsialisti, raamatupidaja (finantsisti, registripidaja), sotsiaaltöötaja ja vajadusel sotsiaalhooldustöötaja töökoht. Spetsialist võib samas olla ka oma valdkonna abivallavanem või nõunik.

Mõju demograafilisele situatsioonile

Analüüsid näitavad⁷, et demograafiliste protsesside suunamine on vähemalt regionaalse tasandi (regionaalpoliitika) küsimus ning KOV üksused neid protsessi oluliselt mõjutada ei suuda.

Häädemeeste piirkonda on iseloomustanud elanike arvu järjepidev langemine ja rahvastikuproгноos antud piirkonnas on pigem pessimistlik. Tahkuranna kuulub Pärnu linna lähivöändisse ja rahvaarv on olnud pigem kergelt kasvav. Tahkuranna elanike arvu stabiilsust või kergest kasvu võib prognoosida ka edaspidi.

Mõju transpordi ja kommunikatsiooni korraldusele

Piirkonna ühistranspordi alaseks teljeks on Via Baltica, mistõttu ühistranspordiühendusi kahe keskuse- Uulu ja Häädemeeste ning teiselt poolt maakonnakeskuse Pärnu vahel- võib lugeda heaks (www.peatus.ee)

Mõju ettevõtluskeskkonnale

Ühinemisel on mõju ettevõtluskeskkonnale pigem neutraalne, kuigi vallas asuvad tootmiskiirkonnad Uulus ja Häädemeestel. Suuremat efekti võib eeldada turismi arengule, alal paikneb nn Luitemaa piirkond, see asub Romantilisel rannateel. Samuti asuvad piirkonnas mitmed turismiobjektid nt Lottemaa.

Mõju hariduslikule olukorrale

⁷ nt Ühinemise tulemuste analüüs Türi valla juhtum, 2015

Õpilastele tagatakse kodulähedane kvaliteetne põhi- ja üldkeskhariduse omandamise võimalus. Kodulähedaseks keskhariduse omandamise kohaks loetakse nii Hädemeeste Keskkooli kui Pärnu linna koole. Koolivõrgu kujundamise aluseks saab Valla haridusstrateegia, mis koostatakse ja kinnitatakse hiljemalt 31. detsembriks 2019.

Huviharidus tagatakse Vallas õppekavade alusel töötavates huvikoolides või väljaspool Valda kohaliku omavalitsuse üksuste vaheliste lepingute alusel. Seetõttu on otseselt negatiivsed mõjud ühinemislepingu kehtivusajal ebatõenäolised.

Omavalitsusüksuse organisatsiooniliselt ühtse teenusepiirkonnana toimimine

Omavalitsust on võimalik tulevikus käsitleda loogiliselt ja organisatsiooniliselt ühtse teenuspiirkonnana, seda soodustab moodustatav vallakeskus Uulus ja Hädemeeste teeninduskeskus. Peamiseks koostöökohaks on ametnikukesksete ja võrgustikupõhiste teenuste arendamine, tulevikus ka teenuste arendamine (nt haridus).

Eelnõu ei oma olulist mõju keskkonnale, riigiasutuste korraldusele, riigi julgeolekule ega välissuhetele.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamiseks teostavad ühinevad kohaliku omavalitsuse üksused vähemalt järgmisi tegevusi:

- 1) valla põhimääruse ja vallavalitsuse hallatavate asutuste põhimääruste kinnitamine;
- 2) arengukava kinnitamine;
- 3) üldplaneeringu koostamine;
- 4) eelarvestrateegia ja eelarve koostamine ja kinnitamine;
- 5) muude õigusaktide ajakohastamine;
- 6) ametiasutuste reorganiseerimine jne.

Eelnõu määrusena vastuvõtmine võib tuua kaasa kulusid kohaliku omavalitsuse üksuste eelarvetele tööjõukulude osas (eelpoolnimetatud tegevuste teostamiseks, hüvitised võimalike koondamiste puhul), mis on võimalik katta haldusreformi seaduse § 20–23 sätestatud tingimustel ja korras riigieelarvest eraldatavast ühinemistoetusest.

Eelnõu määrusena vastuvõtmine toob kaasa kulud riigieelarvele. Haldusreformi seaduse § 21 lõike 4 alusel makstakse ühinemise järgselt vähemalt 5000 elanikuga omavalitsustele ühinemistoetust kahekordses määras (100 eurot elaniku kohta) ning § 21 lõike 7 alusel üle 11 000 elanikuga omavalitsuse moodustamisel 500 000 eurot täiendavat toetust. Ühinemistoetuse arvutamisel võetakse aluseks elanike arv rahvastikuregistri andmetel 2017. aasta 1. jaanuari seisuga. Ühinemistoetust arvutatakse iga ühinenud omavalitsusüksuse kohta eraldi ning see ei või olla väiksem kui 300 000 eurot ja suurem kui 800 000 eurot iga ühinenud kohaliku omavalitsuse üksuse kohta. Samas alla 5000 elanikuga omavalitsusüksustele makstavat ühinemistoetust makstakse vastavalt elanike arvule lineaarselt vähendatud mahus haldusreformi seaduse § 21 lõike 6 kohaselt.

Rahvastikuregistri andmetel elab 1. detsembri 2016. a seisuga Häädemeeste vallas 2548 inimest ja Tahkuranna vallas 2434 inimest, kokku 4982 inimest. Saarde valla moodustumisel on riigieelarvest eraldatava ühinemistoetuse summaks **597 300 eurot** (298 650+ 298 650).

Ühinemistoetus eraldatakse arvestades haldusreformi seaduse § 22 kehtestatud ühinemistoetuse maksmise korda. Ühinemise tulemusena moodustunud kohaliku omavalitsuse üksuse ühinemistoetuse suuruse kinnitab Vabariigi Valitsus korraldusega.

Valla- või linnavalitsus peab ühinemistoetuse saamiseks esitama ühe kuu jooksul pärast ühinemise käigus moodustunud kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu valimiste tulemuste väljakuulutamist Rahandusministeeriumile ühinemistoetuse eraldamise taotluse, milles selgitab ühinemistoetuse kasutamise vastavust kohaliku omavalitsuse üksuste ühinemise soodustamise seaduse § 6 lõikele 2.

6. Määruse jõustumine

Eelnõu on kavandatud jõustuma Riigi Teatajas avaldamisele järgneval päeval, välja arvatud eelnõu §-d 1 ja 3. Nimetatud sätted jõustuvad kohaliku omavalitsuse volikogus valimistulemuste väljakuulutamise päeval.

Eelnõu jõustumise tähtajad on sätestatud Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse § 10 lõikes 1.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu ei saadeta eelnõude infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastusringile, kuna see ei puuduta otseselt teiste ministeeriumite valitsemisala. Samuti ei saadeta seda kooskõlastamiseks üleriigilistele kohaliku omavalitsuse üksuste liitudele, kuna tegemist on omavalitsuste omaalgatusliku ühinemise otsustamisega, mille puhul ei ole vajadust teiste ühinemisega mitteseotud omavalitsuste arvamust küsida.